

Zorgen om gesloten jeugdzorg

Beëindiging samenplaatsing in justitiële jeugdinrichtingen

Per 1 januari 2008 is de beëindiging van het samenplaatsen van jongeren op civiele titel en strafrechtelijke titel in justitiële jeugdinrichtingen een feit. Op basis van de overgangswet moet aan jongeren nog wel instemming worden gevraagd bij (een verlenging van) hun verblijf in de justitiële jeugdinrichting. Ondanks de vele plannen voor het opzetten van gesloten jeugdzorg is er nog steeds een groot tekort aan plaatsen voor jeugdzorg en voor gesloten jeugdzorg. In een aantal rechtszaken is daarom besloten dat het op basis van artikel 3 (belang van het kind) van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) toch mogelijk is om jongeren zonder hun instemming te plaatsen in een justitiële jeugdinrichting. Maar er zijn ook rechters die jongeren die weigeren in te stemmen naar huis laten gaan wegens gebrek aan geschikte zorg binnen een justitiële jeugdinrichting.¹

Reparatiewet

Minister Rouvoet en minister Hirsch Ballin hebben geconcludeerd dat de bestaande wet onvolkomenheden bevat. Samen is door hen een voorstel tot wijziging ingediend, de Reparatiewet gesloten jeugdzorg (TK 31373, nr. 2). Dit voorstel bepaalt dat het instemmingvereiste van de jeugdige wordt geschrapt. Het voorstel is op 13 maart 2008 als hamerstuk aangenomen in de Tweede Kamer en is op 15 april 2008 aangenomen door de Eerste Kamer.

Detentie is geen hulpverlening

De ministers stellen zich in het kader van het wetsvoorstel op het standpunt dat de plaatsing van een jeugdige in een justitiële jeugdinrichting voldoet aan de eisen van artikel 20 IVRK. Volgens de Memorie van Toelichting bij de Reparatiewet gesloten jeugdzorg (31373, nr 3, p. 1) zijn justitiële jeugdinrichtingen geschikte instellingen voor kinderzorg (art. 20 lid 3 IVRK). Defence for Children International vindt de uitleg van de minister van artikel 20 IVRK alarmerend en een onjuiste interpretatie van het IVRK. Detentie is geen hulpverlening. Een justitiële jeugdinrichting is in beginsel geen geschikte instelling voor kinderzorg. Deze inrichtingen kunnen als 'jeugdgevangenis' worden bestempeld. Er heerst een streng regime binnen de inrichting, waarbij vergaande orde- en dwangmaatregelen zijn toegestaan, zoals afzondering en onder bepaalde omstandigheden het toepassen van geweld.² In deze setting ligt de nadruk op vrijheidsbeneming, straf en beheersing, zonder dat er voldoende aandacht uitgaat naar de problematiek van de jongeren en zonder dat behandeling plaatsvindt. Tot slot is het zeer de vraag of met het toepassen van detentie de Staat deze groep kwetsbare jongeren voldoende bescherming en bijstand biedt.

Rechterlijke toetsing

Defence for Children International wenst een wettelijke regeling voor minderjarigen met een indicatie gesloten jeugdzorg die meer waarborgen biedt. Hierin moet geregeld worden dat plaatsing van een minderjarige in een justitiële jeugdinrichting zonder instemming slechts mogelijk is na een speciale beslissing door de kinderrechter. Deze toetst of de gesloten plaatsing in de jeugdinrichting noodzakelijk is en of dit voor de jongere een beter alternatief is dan naar huis toe te gaan in afwachting van een geschikte behandelplek. Daarbij moet er zo hard mogelijk worden gewerkt aan meer plaatsen voor gesloten jeugdzorg en andere passende (open) behandelplekken en alternatieven voor deze groep jongeren. Defence for Children International heeft de ministers Rouvoet en Hirsch Ballin verzocht om met

¹ Rechtbank Utrecht, 4 februari 2008, LJN: BC3397.

² Regeling geweldsinstructie justitiële jeugdinrichtingen.

een alternatief plan te komen, zodat de situatie, waarbij een grote groep kinderen geplaatst kan blijven op civiele titel in een justitiële instelling niet tot 2010 of langer kan blijven voortduren.

Klimaat gesloten jeugdzorg met onvoldoende garanties

Defence for Children International maakt zich zorgen om het regime binnen de instellingen voor gesloten jeugdzorg. Op basis van de wet mogen binnen de gesloten instellingen vrijheidsbeperkende maatregelen worden toegepast op de jongeren die daar verblijven. Het kan bijvoorbeeld gaan om controlemaatregelen, zoals fouilleren en visiteren, om kamerplaatsing of plaatsing in de isoleercel of om het toepassen van dwangmedicatie. Het gebruik van deze maatregelen moet vooraf worden vastgelegd in het hulpverleningsplan van een jongere die in de gesloten jeugdzorg verblijft. Daarbij is aan de instellingen voor gesloten jeugdzorg veel vrijheid gelaten om zelf te bepalen hoe er met vrijheidsbeperkingen wordt omgegaan. Dit is een duidelijk andere regeling dan de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen waarin alle vrijheidsbeperkende maatregelen uitdrukkelijk en gedetailleerd omschreven staan en is aangegeven wie daarover mag beslissen.

Beperkende maatregelen

Defence for Children International vreest dat aan de zorgaanbieders voor gesloten jeugdzorg teveel vrijheid wordt overgelaten om de vrijheidsbeperkende maatregelen zelf te regelen. De minister moet de verantwoordelijkheid nemen om dit zorgvuldig te regelen. Verder bestaat het gevaar dat het in de praktijk lastig zal blijken om voor elke jongere een verschillend hulpverleningsplan te maken met daarin opgenomen de vrijheidsbeperkende maatregelen die voor deze jongere van toepassing zijn. Dit wordt bevestigd door recent onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg concludeert in haar rapport van 3 april *Veilige behandeling in gesloten jeugdzorg: streven naar waarborgen* dat het per kind specifiek vaststellen van vrijheidsbeperkende maatregelen volgens de nieuwe eisen per 1 januari 2008 en het systematisch leren van incidenten overwegend onvoldoende is. Een correcte toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen bij de jongeren is onvoldoende gewaarborgd. Hiermee is het (mogelijk) beperken van de grondrechten van jongeren volgens de Inspectie met onvoldoende waarborgen omgeven.

Defence for Children International signaleert dat er nog veel moet gebeuren om de rechten van jongeren met een indicatie voor gesloten jeugdzorg te waarborgen.

Link naar:

Rapport Inspectie Jeugdzorg, te vinden op www.inspectiejeugdzorg.nl